

Monika Buwała

Reguły stanu adwokackiego Wspólnoty Europejskiej

Palestra 38/5-6(437-438), 110-123

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokatura za granicą

Monika Bukała

Reguły stanu adwokackiego Wspólnoty Europejskiej

I. Wprowadzenie¹

1. Od wielu lat na forum międzynarodowym prowadzi się prace mające na celu sformułowanie i harmonizację powszechnie uznanych zasad etyki zawodowej stanu adwokackiego. I tak dla przykładu w 1956 roku Międzynarodowa Organizacja Adwokatów (*International Bar Assotiation*) uchwaliła w Oslo Międzynarodowy Kodeks Etyki (*Code of Ethics*) dla wykonywania zawodu adwokata za granicą. Kodeks ten był następnie nowelizowany w 1964 roku w Mexico City oraz w 1976 roku w Sztokholmie. Obecnie zakłada się, iż kodeks ten powinien otrzymać charakter umowy multilateralnej pomiędzy izbami adwokackimi i organizacjami zrzeszającymi adwokatów z jednej strony a IBA, która miałaby czuwać nad realizacją umowy z drugiej strony.

Równocześnie inicjatywa spisania zasad etyki zawodowej stanu adwokackiego podjęta została także przez kraje

członkowskie Wspólnot Europejskich. W dniu 16 września 1977 roku w Peruggi Rada Palestr Wspólnot Europejskich (CCBE) przyjęła deklarację zawierającą ustalenie pierwszych podstawowych zasad etyki zawodu adwokata w krajach Wspólnoty Europejskiej. Następnie w wyniku ponad dziesięcioletnich prac w dniu 28 października 1988 roku w Strasburgu zostały uchwalone Reguły Stanu Adwokackiego Wspólnoty Europejskiej. Reguły te stanowią pełny kodeks etyki zawodowej w odniesieniu do działalności adwokackiej przekraczającej granice jednego państwa, ale wykonywanej na obszarze Wspólnoty Europejskiej. Tekst kodeksu został przyjęty jednogłośnie przez delegacje dwunastu państw, których palestry reprezentowane są w CCBE. W pracach uczestniczyło trzynastu przedstawicieli państw członkowskich oraz dwóch obserwatorów ze Szwajcarii i Austrii. Kodeks został przetłumaczony na języki urzędowe wszyszt-

kich krajów Wspólnot Europejskich oraz krajów posiadających status obserwatora przy CCBE (Szwecja, Norwegia, Finlandia, Szwajcaria, Austria, Cypr). Przedstawiciele adwokatów krajów-obszerników podpisali zresztą w dniu 1 listopada 1990 roku w Bazylei stosowne umowy z CCBE. Wspomniane umowy stworzyły możliwość stosowania zasad kodeksu w krajach o statusie obserwatora, a z drugiej strony dały podstawę do wydawania Międzynarodowych Legitymacji Zawodowych adwokatów, członkom adwokatów tych krajów (por. niżej III i IV).

2. Stosownie do przyjętych ustaleń Reguły Stanu Adwokackiego Wspólnoty Europejskiej winny być inkorporowane do systemów prawnych poszczególnych krajów. Ponieważ jednak wewnętrzne systemy prawne różnią się od siebie tak co do podstaw prawnych, jak i struktur organizacyjnych państw poszczególnych krajów, przeto w praktyce konieczne było skorzystanie z różnych dróg i sposobów inkorporacji. W niektórych państwach porzeczano jedynie na niezbędnej adaptacji systemu zasad tam obowiązujących. I tak dla przykładu: Irlandia – kodeks europejski został tam przyjęty w całości i zastąpił dotychczasowy kodeks; Wielka Brytania – obowiązujący tam kodeks został zmieniony w celu dostosowania do kodeksu europejskiego; Holandia, Dania, Portugalia, Belgia – obowiązują tam równoległe zasady kodeksów krajowych i kodeksu europejskiego; we Francji, Włoszech i Grecji, gdzie brak jest silnych ponadregionalnych struktur organizacji adwokatów – każda regionalna or-

ganizacja samodzielnie decydowała o trybie adaptacji lub zakresie inkorporacji europejskich zasad etyki zawodowej.

3. Na gruncie Reguły Stanu Adwokackiego Wspólnoty Europejskiej wyróżnić należy m.in. cztery typy postanowień:

po pierwsze – postanowienia o charakterze zasad ogólnych i podstawowych zarazem dla wykonywania zawodu adwokata, które dotyczą całokształtu działalności zawodowej adwokatów (zarówno w odniesieniu do działalności prowadzonej w kraju macierzystym jak i działalności prowadzonej za granicą);

po drugie – postanowienia określające zasady dotyczące w sposób szczególny działalności zawodowej adwokatów prowadzonej za granicą, które z tego względu powinny być brane pod uwagę w procesie dostosowywania prawa wewnętrznego;

po trzecie – postanowienia określające zasady dotyczące działalności zawodowej prowadzonej w państwie macierzystym, których wzajemne dostosowywanie (lub ujednoczenie) przez państwa członkowskie EWG jest możliwe jedynie w wyniku „woli politycznej” tych państw;

po czwarte – postanowienia, które winny być traktowane jako „standardy minimalne” obowiązujące przy wykonywaniu działalności adwokatów i w tym sensie dotyczące zarówno działalności wewnątrzpaństwowej, jak i działalności prowadzonej za granicą.

4. Adwokaci krajów członkowskich EWG uzyskali prawo posługiwania się tzw. Międzynarodową Legitymacją Za-

wodową. Legitymacja taka jest wydawana na wniosek zainteresowanego przez miejscową organizację adwokacką kraju macierzystego uprawnioną do wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności adwokackiej. Wspomniany dokument zaświadcza o przynależności państwowej adwokata², a jednocześnie upoważnia do świadczenia

usług adwokackich w innych krajach członkowskich³.

Zmodyfikowaną wersję legitymacji opracowano także dla adwokatów pochodzących z krajów o statucie obserwatora przy CCBE i będących stronami umów dotyczących stosowania europejskiego kodeksu etyki stanu adwokackiego (por. niżej IV).

II. Reguły Stanu Adwokackiego Wspólnoty Europejskiej⁴

**Przyjęte jednogłośnie przez delegacje
dwunastu państw członkowskich reprezentujących
adwokatury państw Wspólnoty Europejskiej dn. 28.10.1988
w Strasburgu**

1. UWAGI WSTĘPNE

1.1. Adwokat w społeczeństwie

W społeczeństwie poważającym prawo adwokat spełnia szczególnie ważną funkcję. Jego zadanie nie ogranicza się jedynie do skrupulatnego wykonywania zlecenia w ramach obowiązującej ustawy. W państwie prawa adwokat jest niezbędny zarówno dla organów wymiaru sprawiedliwości, jak i dla dochodzącego swoich praw, którego praw i wolności ma bronić. Adwokat jest nie tylko przedstawicielem, ale i doradcą swego klienta. Przy realizacji przyjętego zlecenia adwokat zobowiązany jest przestrzegać licznych obowiązków prawnych wynikających z przepisów ustawowych i z zasad etyki zawodowej. Obowiązki te częściowo wydają się pozostawać we wzajemnej sprzeczności. Chodzi tu o obowiązki wobec:

- klienta,
- sądów i władz administracyjnych, przed którymi adwokat wspiera i reprezentuje swego klienta,
- stanu adwokackiego w ogóle i wobec każdego z kolegów w szczególności,
- społeczeństwa, dla którego wolny, niezależny i zintegrowany poprzez ustanowione przez siebie samego reguły stan adwokacki jest istotnym instrumentem obrony praw jednostki wobec państwa i wobec grup interesów.

1.2. Przedmiot prawa stanu adwokackiego

1.2.1. Dobrowolne podporządkowanie się przez adwokata regułom stanu adwokackiego ma na celu umożliwienie należytego wypełnienia jego nieodzownych zadań w społeczeństwie. Jeśli adwokat nie przestrzega reguł wykonywania zawodu, prowadzi to ostatecznie do zastosowania wobec niego środków dyscyplinarnych.

1.2.2. Każda palestra (adwokatura) posiada własne reguły, które wynikają z jej specyficznej tradycji. Reguły te kształtują się różnie w zależności od organizacji stanu adwokackiego i jego zakresu działania, procedury sądowej i administracyjnej, oraz zależnie od prawodawstwa określonego kraju członkowskiego. Nie jest przeto ani możliwe, ani też pożądane, aby reguły te rozpatrywać w oderwaniu od tego kontekstu lub też dążyć do ich uogólnienia, jeżeli się do tego nie nadają. Niemniej, poszczególne reguły wykonywania zawodu adwokata każdej palestry opierają się na tych samych wartościach podstawowych i przeważnie są wyrazem jakiegoś wspólnego przekonania.

1.3. Cel i sens europejskich reguł stanu adwokackiego

1.3.1. Rozwój Wspólnoty Europejskiej i to, że w jej ramach coraz częściej działalność adwokata przekracza granice poszczególnych państw członkowskich sprawiły, że w interesie poszukujących pomocy prawnej konieczne stało się ustanowienie jednolitych reguł dotyczących działalności przekraczającej granice poszczególnych państw, a odnoszących się do każdego adwokata na terenie Wspólnoty, niezależnie od tego, do palestry którego kraju ten adwokat należy.

Ustanowienie takich wspólnych reguł ma w szczególności na celu złagodzenie problemów wynikających z konkurencyjnego stosowania wielu systemów praw adwokatury poszczególnych krajów (co przewiduje Art. 4 dyrektywy EWG nr 77/249 z 23.03.1977)*.

1.3.2. Organizacje zjednoczone w Radzie Adwokatów Wspólnoty Europejskiej (CCBE), które reprezentują stan adwokacki wyrażają życzenie, aby poniższe reguły stanu adwokackiego:

- zostały uznane jako wyraz wspólnego przekonania wszystkich palestr Wspólnoty Europejskiej;
- zostały w jak najkrótszym czasie ogłoszone jako wiążące na gruncie prawa narodowego i/lub prawa Wspólnoty w odniesieniu do działalności adwokatów przekraczającej granice państwa;
- były uwzględnione przy każdej reformie prawa stanu adwokackiego w celu ich stopniowej harmonizacji.

CCBE wiąże z tym także postulat, aby narodowe reguły stanu adwokackiego były interpretowane i stosowane, na ile to tylko możliwe, w sposób zgodny z regułami stanu adwokackiego Wspólnoty Europejskiej.

W zakresie, w jakim, w odniesieniu do działalności adwokackiej przekraczającej granice państwa, europejskie reguły stanu adwokackiego mają charakter wiążący, adwokat podlega nadal regułom stanu adwokackiego swego kraju o tyle, o ile nie pozostają one w sprzeczności z europejskimi regułami stanu adwokackiego.

1.4. Podmiotowy zakres zastosowania

Poniższe reguły wykonywania zawodu dotyczą wszystkich adwokatów Wspólnoty Europejskiej w rozumieniu dyrektywy nr 77/249 z 22.03.1977.

* Pełny tekst dyrektywy publikujemy na str. 124–127

1.5. Przedmiotowy zakres zastosowania

Poniższe reguły dotyczą działalności adwokata przekraczającej granice jednego państwa w obrębie Wspólnoty Europejskiej, co jednak nie przeczy dążeniu do stopniowego ujednoczenia reguł stanu adwokackiego obowiązujących w poszczególnych państwach. Działalnością przekraczającą granice jest:

- każda działalność wobec adwokatów innego państwa członkowskiego Wspólnoty, prowadzona ze względu na wykonywanie zawodu adwokata,
- działalność zawodowa adwokata w innym państwie członkowskim, niezależnie od tego czy jest on tam obecny, czy też nie.

1.6. Definicje

W poniższych regułach stanu adwokackiego używane wyrażenia mają następujące znaczenie:

„Państwo pochodzenia” (*Herkunftsstaat*) – oznacza państwo członkowskie, do którego palestry należy adwokat.

„Państwo przyjmujące” (*Aufnahmestaad*) – oznacza państwo członkowskie, w którym adwokat wykonuje działalność przekraczającą granice.

„Właściwy urząd” (*Zuständige Stelle*) – oznacza organizacje zawodowe lub organy administracyjne państwa członkowskiego właściwe dla stanowienia reguł wykonywania zawodu i nadzoru dyscyplinarnego.

2. ZASADY OGÓLNE

2.1. Niezależność

2.1.1. Różnorodność obowiązków adwokata zakłada jego niezależność od wpływów nie związanych ze sprawą, dotyczy to szczególnie własnych interesów adwokata i wpływu osób trzecich. Ta niezależność jest dla zaufania do wymiaru sprawiedliwości tak samo ważna, jak niezawisłość sędziego. Dlatego adwokat powinien unikać naruszeń jego niezależności i nie wolno mu naruszać reguł stanu adwokackiego, nawet w celu okazania uprzejmości wobec klienta, sędziego lub osoby trzeciej.

2.1.2. Zachowanie niezależności jest tak samo ważne dla czynności pozasądowych, jak i dla czynności przed sądem, gdyż rada udzielona przez adwokata traci na wartości, jeżeli jest ona udzielana ze względu na jego osobisty interes lub pod wpływem nacisku osoby trzeciej.

2.2. Zaufanie i godność

Stosunek opierający się na zaufaniu zakłada, że nie ma żadnych wątpliwości co do tego, iż adwokat jest osobą uczciwą, o nieposzlakowanej opinii i godną zaufania. Te tradycyjne wartości stanu adwokackiego są dla adwokata jednocześnie obowiązkami zawodowymi.

2.3. Tajemnica zawodowa

2.3.1. Do istoty działalności zawodowej adwokata należy to, że jego klient powierza mu swoje tajemnice i że otrzymuje on także inne poufne informacje. Jeżeli nie zostanie zapewniona poufność, to nie może powstać zaufanie. Z tego też powodu tajemnica zawodowa jest równocześnie prawem podstawowym i podstawowym obowiązkiem adwokata o szczególnym znaczeniu.

2.3.2. Adwokat ma przestrzegać poufności wszystkich informacji przekazanych mu przez klienta, dotyczących jego klienta lub też uzyskanych w trakcie zajmowania się interesami swego klienta.

2.3.3. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej jest czasowo nieograniczony.

2.3.4. Adwokat czuwa nad przestrzeganiem zasady poufności informacji przez swych współpracowników i wszystkie osoby, które współuczestniczą przy wykonywaniu jego działalności zawodowej.

2.4. Poszanowanie prawa stanu adwokackiego innych państw

Na podstawie prawa Wspólnoty (a w szczególności dyrektywy nr 77/249 z dnia 22.03.1977) adwokat może zostać zobowiązany do przestrzegania prawa stanu adwokackiego obowiązującego w kraju przyjmującym. Adwokat ma obowiązek zasięgnięcia informacji o stosowanych regułach wykonywania zawodu adwokackiego przy sprawowaniu określonych czynności.

2.5. Nie dające się pogodzić działania

2.5.1. Zawodu adwokackiego nie da się pogodzić z pewnymi zawodami lub czynnościami tak, aby nie została naruszona niezależność adwokata i jego obowiązek współdziałania w sprawowaniu opieki prawnej.

2.5.2. W przypadku reprezentowania oraz obrony klienta przed sądem lub innym organem władzy kraju przyjmującego adwokat ma obowiązek przestrzegać reguł dotyczących niemożności łączenia zawodu adwokata z innymi zawodami lub czynnościami, które obowiązują adwokatów tego państwa.

2.5.3. Jeżeli adwokat osiadły w kraju przyjmującym, zamierza tam bezpośrednio prowadzić działalność handlową lub inną działalność różną od zawodu adwokackiego, to jest on także zobowiązany przestrzegać tych reguł dotyczących zakazów łączenia zawodu adwokata z innymi zawodami lub czynnościami, które obowiązują adwokatów tego państwa.

2.6. Reklama osobista

2.6.1. Adwokatowi nie wolno się osobiście reklamować lub zlecać innym reklamy siebie tam, gdzie to jest niedopuszczalne. W pozostałych przypadkach adwokat może się reklamować osobiście lub zlecać reklamę siebie osobom trzecim o tyle, o ile pozwalają na to reguły organizacji adwokackiej, której jest on członkiem.

2.6.2. Osobista reklama, w szczególności reklama w środkach masowego przekazu, uchodzi za podjętą w tym miejscu, gdzie jest ona dopuszczalna, jeśli adwokat wykaże, że nastąpiła ona w celu dotarcia do klientów lub potencjalnych klientów w tym miejscu, a przyjęcie jej do wiadomości w innym miejscu nastąpiło w sposób niezamierzony.

2.7. Interesy klientów

Przestrzegając przepisów prawa oraz reguł stanu adwokackiego adwokat zobowiązany jest reprezentować i/lub bronić swojego klienta w taki sposób, aby interes klienta miał pierwszeństwo przed interesem tego adwokata, jego kolegi lub też całej adwokatury.

3. ZACHOWANIE WOBEC KLIENTA

3.1. Początek i koniec zlecenia

3.1.1. Adwokatowi wolno działać tylko z polecenia swego klienta, chyba że otrzyma zlecenie od innego adwokata reprezentującego klienta lub też sprawa zostanie mu przekazana przez właściwy urząd.

3.1.2. Adwokat udziela rad i reprezentuje swego klienta niezwłocznie, sumiennie oraz starannie. Jest on osobiście odpowiedzialny za wykonanie powierzonego mu zlecenia. Adwokat ma obowiązek informowania swego klienta o postępkach w powierzonej mu sprawie.

3.1.3. Adwokat zmuszony jest odmówić wykonania zlecenia, jeśli wie on lub powinien wiedzieć, że brak mu niezbędnej w sprawie wiedzy i doświadczenia, chyba że będzie pracował razem z adwokatem posiadającym tę wiedzę i doświadczenie. Adwokat może przyjąć zlecenie tylko wtedy, gdy jest on w stanie zająć się sprawą niezwłocznie, uwzględniając inne swoje zobowiązania.

3.1.4. Adwokatowi wolno skorzystać z prawa do rezygnacji z przyjętego zlecenia tylko wtedy, gdy klient bez ponoszenia straty może skorzystać z pomocy innego adwokata.

3.2. Konflikt interesów

3.2.1 Adwokatowi nie wolno reprezentować, udzielać rad lub bronić więcej niż jednego klienta w tej samej sprawie, jeśli zachodzi konflikt interesów pomiędzy klientami lub gdy istnieje poważne niebezpieczeństwo takiego konfliktu.

3.2.2. Adwokat musi zrezygnować ze zlecenia wszystkich zainteresowanych klientów, jeśli zachodzi konflikt ich interesów, gdy istnieje niebezpieczeństwo naruszenia tajemnicy zawodowej lub gdy zachodzi obawa naruszenia niezależności adwokackiej.

3.2.3. Adwokat nie może przyjąć nowego zlecenia, jeśli istnieje niebezpieczeństwo naruszenia obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w stosunku do informacji uzyskanych od poprzedniego klienta lub też jeśli znajomość sprawy poprzedniego klienta przyniosłaby nowemu klientowi niezасłużoną korzyść.

3.2.4. Jeśli adwokaci wspólnie wykonują swój zawód, to przepisy Art. 3.2.1 do 3.2.3 należy stosować w stosunku do danej wspólnoty i wszystkich jej członków.

3.3. Porozumienie Quota-litis

3.3.1. Adwokatowi nie wolno zawierać porozumienia quota-litis odnośnie do swego honorarium.

3.3.2. Porozumieniem quota-litis w rozumieniu tego przepisu jest umowa zawarta pomiędzy adwokatem a klientem przed zakończeniem sprawy sądowej, na mocy której klient zobowiązuje się zapłacić część wartości uzyskanej w wyniku procesu, niezależnie od tego, czy chodzi tu o kwoty pieniężne, czy o inne korzyści.

3.3.3. Porozumienie quota-litis nie ma miejsca wówczas, gdy porozumienie przewiduje obliczenie honorarium na podstawie wartości przedmiotu sporu i jest ono zgodne z urzędową stawką lub taryfą ustaloną dla adwokatów przez odpowiedni organ.

3.4. Rozliczenie honorarium

3.4.1. Adwokat ma obowiązek przedstawienia swemu klientowi podstaw naliczania całego honorarium. Kwota honorarium musi być odpowiednia (adekwatna).

3.4.2. Z zastrzeżeniem w odniesieniu do sytuacji, w których możliwe jest odmienne, ustawowo dopuszczalne porozumienie adwokata z jego klientem, honorarium należy obliczać zgodnie z regułami organizacji adwokackiej, której członkiem jest adwokat. Jeśli adwokat należy do kilku organizacji, miarodajne są reguły tej organizacji, z którą dany stosunek zlecenia ma najściślejszy związek.

3.5. Zaliczka na poczet honorarium i wydatków

Jeśli adwokat zażąda zaliczki na poczet swych wydatków i/lub swego honorarium, to zaliczka ta nie może przekraczać odpowiedniej kwoty uwzględniającej przewidywaną wysokość honorarium i wydatków. W przypadku niezapłacenia zaliczki adwokat ma prawo zrezygnować ze zlecenia lub odmówić podjęcia się sprawy, bez naruszenia przepisu Art. 3.1.4.

3.6. Dzielenie honorarium z innymi osobami nie będącymi adwokatami

3.6.1. Z wyjątkiem poniższej reguły, zabrania się adwokatowi dzielenia honorarium z osobą nie będącą adwokatem.

3.6.2. Art. 3.6.1 nie dotyczy płatności lub świadczeń adwokata dokonywanych na rzecz spadkobierców zmarłego kolegi lub na rzecz poprzedniego adwokata tytułem zapłaty za przejęcie kancelarii.

3.7. Zwolnienie z kosztów procesu i porady adwokackiej

Jeśli klientowi przysługuje prawo do zwolnienia z opłaty za koszty procesu lub porady adwokackiej, obowiązkiem adwokata jest poinformowanie klienta o tym fakcie.

3.8. Pieniądze klientów

3.8.1. Jeśli adwokatowi powierzone zostają pieniądze przeznaczone dla jego klientów lub dla osób trzecich (zwane dalej „pieniędzmi klientów”), to jest on zobowiązany przestrzegać następujących przepisów:

3.8.1.1. Pieniądze klientów powinny być zawsze wpłacone na konto banku, podlegającego kontroli publicznej. Wszystkie pieniądze klientów, które adwokat otrzymał należy wpłacić na konto bankowe, chyba że klient zezwolił wyraźnie lub milcząco na inne użycie.

3.8.1.2. Każdy rachunek bankowy opiewający na nazwisko adwokata, na który wpłacone zostały pieniądze klientów, należy poprzez oznaczenie konta uczynić widocznym, tak by wiadomo było, że wpłacone sumy pieniężne stanowią środki pochodzące od klientów.

3.8.1.3. Konta bankowe adwokata, na które zostały wpłacone pieniądze klientów zawsze muszą wykazywać saldo, które odpowiada co najmniej sumie powierzonych adwokatowi pieniędzy klientów.

3.8.1.4. Pieniądze klientów należy wypłacić klientowi na pierwsze jego żądanie lub stosownie do warunków, jakie zostały uzgodnione z klientem.

3.8.1.5. Z wyjątkiem odmiennych przepisów ustawowych lub za wyraźnym lub milczącym przyzwoleniem klienta, dla którego dokonywana jest zapłata, wy-

płacenie pieniędzy klientów w imieniu jakiegoś klienta osobom trzecim jest niedopuszczalne i dotyczy to także:

a) płatności na rzecz klienta lub dla jakiegoś klienta z pieniędzy będących własnością innego klienta,

b) wyrównania należności w ramach honorarium dla adwokata.

3.8.1.6. Adwokat ma obowiązek księgowania w sposób dokładny i pełny wszystkich operacji bankowych odnoszących się do pieniędzy klientów, przy czym oddzielać należy pieniądze klientów od pozostałych środków; adwokat przekazuje klientowi na jego prośbę wyciągi z kont.

3.8.1.7. Właściwe urzędy państw członkowskich są uprawnione do przeglądania i badania (kontroli) dokumentów dotyczących pieniędzy klientów, przy zapewnieniu zachowania tajemnicy zawodowej, tak by czuwać nad przestrzeganiem ustalonych przez siebie reguł oraz tropić ich naruszenia.

3.8.2 Z zastrzeżeniem wynikającym z poniższego postanowienia oraz z art. 3.8.1 adwokat, któremu powierzono pieniądze klientów w ramach działalności wykonywanej w innym państwie, ma obowiązek przestrzegania reguł dotyczących pieniędzy klientów, obowiązujących w organizacji adwokackiej, której jest on członkiem.

3.8.3. Jeśli adwokat wykonuje swoje czynności w państwie przyjmującym, to na podstawie zezwolenia właściwych urzędów państwa pochodzenia i państwa przyjmującego, może on przestrzegać tylko i wyłącznie reguł państwa przyjmującego, nie będąc związanym obowiązkiem przestrzegania reguł państwa pochodzenia. W takim przypadku adwokat ma podjąć niezbędne kroki, aby poinformować klienta o tym, że w stosunku do niego mają zastosowanie reguły państwa przyjmującego.

3.9. Ubezpieczenie od skutków odpowiedzialności cywilnej z racji wykonywanego zawodu

3.9.1. Adwokat musi być stale w taki sposób ubezpieczony od skutków odpowiedzialności cywilnej, aby rodzaj i wysokość tego ubezpieczenia były adekwatne do ryzyka związanego z działalnością adwokata.

3.9.2.1. Z wyjątkiem poniższych przypadków adwokat wykonujący swe czynności w innym państwie członkowskim ma przestrzegać przepisów o obowiązku ubezpieczenia, które obowiązują w państwie pochodzenia.

3.9.2.2. Jeśli adwokat zobowiązany jest ubezpieczyć się w państwie pochodzenia od skutków odpowiedzialności cywilnej, a wykonuje on swe czynności w innym państwie członkowskim, to ma się on ubiegać o rozciągnięcie ochrony ubezpieczeniowej na swą działalność w państwie przyjmującym w ramach ochrony ubezpieczeniowej obowiązującej w państwie pochodzenia.

3.9.2.3. Jeśli adwokat wedle przepisów państwa pochodzenia nie jest zobowiązany do zawarcia umowy ubezpieczeniowej od skutków odpowiedzialności cywilnej lub przewidziane w art. 3.9.2.2 rozciągnięcie ochrony ubezpieczeniowej nie jest możliwe, to mimo to adwokat ma obowiązek ubezpieczyć się ze względu na działalność świadczoną na rzecz klientów państwa przyjmującego w tym samym

zakresie, jaki obowiązuje adwokatów państwa przyjmującego, chyba że uzyskanie takiej ochrony ubezpieczeniowej okaże się niemożliwe.

3.9.2.4. Jeśli adwokat nie ma możliwości uzyskania ochrony ubezpieczeniowej odpowiadającej wymienionym uprzednio wymogom, to ma on obowiązek podjąć wszelkie możliwe kroki w celu powiadomienia o tym fakcie klientów, którzy na skutek braku ochrony ubezpieczeniowej mogliby ponieść szkodę.

3.9.2.5. Jeśli adwokat wykonuje swą czynność w państwie przyjmującym, to za zgodą właściwych urzędów państwa pochodzenia i państwa przyjmującego, może on przestrzegać wyłącznie przepisów o ubezpieczeniu od skutków odpowiedzialności cywilnej obowiązujących w państwie przyjmującym. W tym przypadku adwokat ma podjąć wszelkie możliwe środki, aby poinformować swych klientów, że jego ochrona ubezpieczeniowa odpowiada regułom obowiązującym w państwie przyjmującym.

4. ZACHOWANIE PRZED SĄDAMI

4.1. Prawo stanu adwokackiego stosowane w odniesieniu do czynności procesowych

Adwokat występujący przed sądem kraju członkowskiego lub uczestniczący w odbywającym się przed takim sądem postępowaniu ma przestrzegać reguł stanu adwokackiego obowiązujących przed tym sądem.

4.2. Zachowanie równych szans w procesie

Adwokat ma zawsze zwracać uwagę na prawidłowe prowadzenie postępowania. Nie wolno mu m.in. nawiązywać kontaktów z sędzią odnośnie do odbywającej się sprawy, chyba że naprzód poinformuje o tym fakcie adwokata strony przeciwnej, nie wolno mu przekazywać sędziemu żadnych dokumentów, notatek lub innych pism, chyba że przekazałby je uprzednio adwokatowi strony przeciwnej, z wyjątkiem sytuacji, gdy procedura prawna na to zezwala.

4.3. Poszanowanie sądu

W ramach szacunku i poważania należnego urzędowi sędziowskiemu adwokat ma reprezentować swego klienta sumiennie i w sposób najskuteczniej broniący interesów klienta z zachowaniem prawa.

4.4. Udzielanie nieprawdziwych lub mylnych wiadomości

Adwokatowi nigdy nie wolno umyślnie udzielać sądowi nieprawdziwych lub mylnych informacji.

4.5. Zastosowanie do sędziego polubownego i osób pełniących podobne funkcje

Przepisy dotyczące stosunku adwokata do sędziego mają także zastosowanie w odniesieniu do sędziów polubownych lub innych osób, które stale lub okresowo wykonują obowiązki sędziowskie lub quasi-sędziowskie.

5. ZACHOWANIE WOBEC KOLEGÓW-ADWOKATÓW

5.1. Koleżeńskość

5.1.1. W interesie klienta i w celu uniknięcia niepotrzebnych nieporozumień koleżeństwo adwokatów zakłada zaufanie oraz gotowość współpracy między adwokatami. Koleżeństwo pod żadnym pozorem nie może prowadzić do przeciw-

stawienia interesów adwokatów interesowi wymiaru sprawiedliwości i interesom podmiotów dochodzących swych praw.

5.1.2. Każdy adwokat ma uznawać za swych kolegów adwokatów innego państwa członkowskiego oraz zachowywać się w stosunku do nich fair.

5.2. Współpraca adwokatów z różnych krajów członkowskich

5.2.1. Adwokat, do którego zwraca się kolega z innego państwa członkowskiego, jest zobowiązany uchylić się od udziału w sprawie, jeśli nie posiada wystarczających kwalifikacji. Ma on również obowiązek pomóc swemu koledze w znalezieniu adwokata, który będzie w stanie świadczyć oczekiwaną usługę.

5.2.2. Jeśli współpracują ze sobą adwokaci z różnych państw członkowskich, to mają oni wzajemnie uwzględniać różnice wynikające z odmiennych systemów prawnych, organizacji zawodowych, zakresu kompetencji oraz obowiązków zawodowych.

5.3. Korespondencja między adwokatami

5.3.1. Jeżeli adwokat przesyła do swego kolegi z innego państwa członkowskiego informację, która powinna być traktowana jako poufna lub nie powinna być „uprzednio ujawniona”, to takiej swej woli musi dać jednocześnie wyraz przy wysyłaniu przesyłki.

5.3.2. Jeśli adresat przesyłki nie jest w stanie potraktować informacji jako poufnej lub wyłączonej z możliwości „uprzedniego ujawnienia” w sensie, o którym wyżej mowa, to ma on obowiązek odesłać ją z powrotem do nadawcy, bez ujawniania jej treści.

5.4. Honorarium za pośrednictwo

5.4.1. Zabrania się adwokatowi żądania lub też przyjmowania od innego adwokata lub innej osoby trzeciej honorarium, prowizji lub jakiegokolwiek innego świadczenia za podanie nazwiska lub polecenie klienta.

5.4.2. Adwokatowi nie wolno nikomu przyznawać honorarium, prowizji lub jakiegokolwiek innego ekwiwalentu za pośrednictwo w pozyskaniu klienta.

5.5. Pominięcie adwokata strony przeciwnej

Zabrania się adwokatowi kontaktowania się w określonej sprawie z osobą, co do której wiadomo mu, że jest reprezentowana przez adwokata lub korzysta z jego pomocy, chyba że dany adwokat wyraził na to zgodę i jest przezeń bieżąco informowany o stanie rzeczy.

5.6. Zmiana adwokata

5.6.1. Adwokatowi wolno objąć następstwo po koledze w celu reprezentowania interesów klienta w danej sprawie tylko wtedy, gdy kolega ten został o tym powiadomiony, a adwokat upewnił się, że podjęte zostały kroki w celu uregulowania honorarium oraz wydatków jego poprzednika, o ile co innego nie wynika z art. 5.6.2.

5.6.2. Ten obowiązek zawodowy nie prowadzi jednak do osobistej odpowiedzialności adwokata za honorarium oraz za koszty należne jego poprzednikowi.

5.6.2. Jeśli w interesie klienta należy podjąć szybkie kroki, zanim mogą zostać spełnione warunki, o których mowa w art. 5.6.1, to adwokat może je podjąć, jeśli niezwłocznie poinformuje o tym fakcie swego poprzednika.

5.7. Odpowiedzialność za żądane honoraria pomiędzy kolegami-adwokatami

W kontaktach zawodowych między adwokatami różnych państw członkowskich

adwokat, który nie ogranicza się do podania swemu klientowi nazwiska adwokata zagranicznego lub do pośredniczenia w zleceniu sprawy, lecz przekazuje sprawę adwokatowi zagranicznemu lub prosi go o radę, zobowiązany jest osobiście do uiszczenia honorarium, zwrotu kosztów oraz wydatków poniesionych przez adwokata zagranicznego, jeśli zapłata nie może być uzyskana od klienta. Zainteresowani adwokaci mogą jednak na początku swej współpracy zawrzeć inne porozumienia. Adwokat zlecający sprawę może nadto w dowolnym czasie ograniczyć swoje osobiste zobowiązanie do honorarium i kosztów oraz wydatków poniesionych do momentu, w którym poinformował on swego zagranicznego kolegę, że nie ponosi dalszej odpowiedzialności.

5.8. Szkolenie młodych adwokatów

W dobrze rozumianym interesie klientów, jak również w celu wzmocnienia zaufania i współpracy pomiędzy adwokatami państw członkowskich, niezbędne jest wspieranie działań na rzecz pogłębienia znajomości prawa materialnego i procedur prawnych poszczególnych państw członkowskich. W tym celu adwokat powinien – pamiętając o potrzebie zawodowej kształcenia nowych kadr – we właściwy sposób uwzględnić konieczność kształcenia młodych adwokatów z innych państw członkowskich.

5.9. Łagodzenie sporów pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich

5.9.1. Jeśli adwokat uważa, że adwokat z innego państwa członkowskiego naruszył prawo stanu adwokackiego, to ma temu adwokatowi zwrócić na to uwagę.

5.9.2. Jeśli pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich dojdzie do sporu w kwestii wykonywania zawodu, to mają oni naprzód dążyć do polubownego uregulowania sprawy.

5.9.3. Adwokat zamierzający wszcząć postępowanie przeciw adwokatowi z innego państwa członkowskiego z powodu sprawy, do której odnoszą się art. 5.9.1 lub 5.9.2, ma najpierw powiadomić o tym swoją organizację adwokacką oraz organizację swego kolegi, aby mogły one zabiegać o polubowne uregulowanie sporu.

III. Wzorcowy tekst umowy pomiędzy Radą Adwokatur Wspólnoty Europejskiej (CCBE) i adwokatami poszczególnych krajów-obszerników⁵

Umowa
pomiędzy Radą Adwokatur Wspólnoty Europejskiej (CCBE)
a

Rada Adwokatur Wspólnoty Europejskiej (CCBE) stanowi reprezentację adwokatur Wspólnoty Europejskiej.

Adwokatury wielu państw europejskich, które nie należą do Wspólnoty Europejskiej, zostały dopuszczone do CCBE na prawach obserwatora. Adwokatura *A* reprezentuje (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*).

CCBE przyjęła w dniu 28.10.1988 roku Reguły Stanu Adwokackiego Wspólnoty Europejskiej (zwane dalej „regułami stanu adwokackiego”), których odpis dołączono do tej umowy jako załącznik (...).

Adwokatura *A* dążyć będzie do stosowania Reguł Stanu Adwokackiego w kontaktach zawodowych pomiędzy (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*) a adwokatami Wspólnoty Europejskiej.

CCBE dalej postanowiła zezwolić na wydawanie przez adwokatury Wspólnoty Europejskiej jednolitych legitymacji zawodowych, które w szczególności służą do udokumentowania przynależności adwokackiej jej posiadacza zgodnie z dyrektywą nr 77/249 Wspólnoty Europejskiej z dnia 23.03.1977 roku.

Pożądaną jest, aby (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*) nawet w wypadku, gdy nie korzystają oni z wyżej wymienionej dyrektywy, mogli dzięki legitymacji dowieść swych kwalifikacji zawodowych i dzięki jej posiadaniu dać wyraz przyjętemu zobowiązaniu do przestrzegania Reguł Stanu Adwokackiego w ramach ich kontaktów zawodowych z adwokatami państw Wspólnoty Europejskiej.

W końcu trzeba wziąć pod uwagę, że we Wspólnocie Europejskiej jak również w (*nazwa państwa*) znajduje zastosowanie Europejska Konwencja Praw Człowieka, a Reguły Stanu Adwokackiego podane zostały oficjalnie do wiadomości Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka, jak również Europejskiej Komisji Praw Człowieka.

Wynikające z tej umowy rozszerzenie obszaru obowiązywania Reguł Stanu Adwokackiego oraz legitymacji zawodowej może ułatwić wykonywanie działalności adwokackiej przez adwokatów Wspólnoty Europejskiej i (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*) przed tymi instytucjami.

Po dokonaniu wstępnych uwag ustalono co następuje:

Art. 1

CCBE oraz Adwokatura *A* zgadzają się rozszerzyć zakres stosowania **Reguł Stanu Adwokackiego**, jak również wszelkich później uchwalonych przez CCBE zmian lub poprawek w następujący sposób:

1.1. Podmiotowy zakres stosowania (art. 1.4. Reguł Stanu Adwokackiego) zostaje rozciągnięty na (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*).

1.2. Rzeczowy zakres stosowania rozciąga się na zdefiniowaną w art. 1.5 **Reguł Stanu Adwokackiego** przekraczającą granice działalność adwokatów Wspólnoty Europejskiej w (*nazwa państwa*) oraz (*określenie zawodu*) z (*nazwa państwa*) we Wspólnocie Europejskiej, o ile ustawa dopuszcza prowadzenie takiej działalności.

Art. 2

2.1. CCBE oraz Adwokatura *A* będą się starać przestrzegać **Reguł Stanu Adwokackiego** w ramach działalności określonej w art. 1.2 prowadzonej przez adwokatów stosownie do zakresu ich właściwości.

Delegacje poszczególnych państw złożą CCBE raport dotyczący podjętych w tym celu środków.

2.2. Adwokatura *A* sporządzi tłumaczenie **Reguł Stanu Adwokackiego** na język (*określenie języka*), a następnie złoży je w sekretariacie CCBE.

2.3. Adwokatura *A* niezwłocznie przekaze do wiadomości (*określenie zawodu*) i właściwym urzędem **Reguły Stanu Adwokackiego**.

Art. 3

3.1. Właściwe dla adwokatury *A* urzędy będą wystawiały legitymacje zawodowe, odpowiadające załączonemu do niniejszej umowy wzorowi (...).

3.2. Urzędy te będą prowadzić rejestr wystawionych legitymacji zawodowych, czuwać nad zwrotem legitymacji zawodowych przez posiadacza w przypadku zakończenia wykonywania zawodu i nad konfiskatą legitymacji w przypadku czasowego lub całkowitego zakazu wykonywania zawodu.

3.3. Posiadanie legitymacji zawodowej zobowiązuje jej posiadacza do przestrzegania **Reguł Stanu Adwokackiego** przy wykonywaniu działalności zawodowej określonej w art. 1 niniejszej umowy.

3.4. Właściwe urzędy będą otrzymywać legitymacje zawodowe tylko z sekretariatu CCBE za pośrednictwem adwokatury *A*.

Art. 4.

4.1. Umowę niniejszą zawarto na czas nieokreślony.

4.2. Każdej ze stron przysługuje prawo pisemnego wypowiedzenia umowy za potwierdzeniem zwrotnym; wypowiedzenie wchodzi w życie po upływie roku od daty wysłania pisma.

4.3. Legitymacje zawodowe, które zostały wystawione w ramach niniejszej umowy, tracą swą ważność wraz z upływem określonego wyżej terminu.

Art.5

Umowa niniejsza może zostać zmieniona lub uzupełniona tylko pisemnie.

Podpisano w dwóch egzemplarzach w Brukseli, w siedzibie Rady Adwokatów Wspólnoty Europejskiej (CCBE)

.....
(Prezydent CCBE)

.....
(Prezes Adwokatury *A*)

Przypisy:

¹ Opracowano na podstawie: Karl Hempel, *Der CCBE – Ständesrechtskodex und das österreichische anwaltliche Ständesrecht*, opubl. w: Österreiches Anwaltsblatt, 53. Jahrgang – April 1991, Heft 4, s. 209–212, por. też BRD Anwaltsblatt 1990.12.09 – 603–5.

² Nie wszystkie kraje członkowskie EWG wprowadziły powszechnie obowiązujący wzór krajowej legitymacji adwokackiej.

³ Zgodnie z dyrektywą europejską nr 77/249/EWG dotyczącą świadczenia usług adwokackich.

⁴ Tłumaczenie zostało wykonane na podstawie tekstu niemieckiego opracowanego wspólnie dla delegacji niemieckiej, austriackiej, szwajcarskiej i belgijskiej przez Heinza Weila: *Ständesregeln der Rechtsanwälte der Europäischen Gemeinschaft*, opubl. w: Österreiches Anwaltsblatt, 53. Jahrgang – April 1991, Heft 4, s. 213–218.

⁵ Tekst niemiecki ogłoszony drukiem, jak w przypisie 4, s. 219–220.